

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2019/20

Destinace (země, město): Bělehrad, Srbsko

Jméno, příjmení: Petr Janeš

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, Katedra za slavistiku, Grupa za bohemistiku
(<http://www.fil.bg.ac.rs/lang/sr/katedre/slavistika/ceski-jezik/zaposleni/>)

Český jazyk se vyučuje na katedře slavistiky Filologické fakulty Univerzity v Bělehradě. Čeština jako hlavní předmět (obor se nazývá český jazyk, literatura a kultura) je pouze jednooborové studium bohemistiky. Základní program je čtyřletý a není zakončený státní závěrečnou zkouškou ani obhajobou diplomové práce. Celé studium je koncipováno systémem 4 + 1 (4 roky „bakalářského“ studia bez obhajoby diplomové práce, 1 rok navazujícího magisterského studia už s obhajobou diplomové práce). Uděluje se jen magisterský titul, který ovšem není rovnocenný českému.

Češtinu lze rovněž studovat jako volitelný jazyk. Jedná se o dvouleté studium (nejčastěji ve 3. a 4. ročníku), které si zapisují především studenti slavistiky, ale jako jednorochní předmět si ji mohou zapsat i studenti vně katedry slavistiky. Hodinová dotace pro tento předmět by měla být 2 x 90 minut za týden (začátečníci, jakož i pokročilí). V akademickém roce 2019/20 se v zimním semestru lektor podílel jak na výuce začátečníků, tak pokročilých s tím, že studentům byla hodinová dotace snížena na 1 x 90 minut, aby přímá vyučovací povinnost lektorovi nepřesáhla 20 vyučovacích hodin týdně. Poté (po zásahu vedení katedry) se studentům sice vrátila časová dotace 2 x 90 minut, ale jedna hodina u pokročilých byla spojená s 2. ročníkem bohemistů (u lektora), resp. 1 hodina u začátečníků s 1. ročníkem bohemistů (u kolegyně).

Na bohemistice působí 6 pedagogů (včetně lektora). Od příštího akademického roku 2020/21 se pravděpodobně počet sníží na 5. Vstupní znalosti studentů jsou nulové, výstupní po 4. ročníku by měly dosahovat úrovně C1 (ovšem zdaleka ne u všech jedinců tomu tak je).

Do 1. ročníku bylo letos přijato 12 studentů, ale na konci roku reálně studovalo pouze 10 z nich. Ve 2. ročníku bylo 8 studentů, ve třetím též 8. Ve 4. ročníku reálně studovalo 5 studentů, ale zapsaných jich bylo mnohem víc. Jedná se zejména o tzv. věčné studenty. Velmi často se stává, že studenti nemají ještě splněné povinnosti z nižších ročníků, což jim ovšem neznemožňuje postoupit do vyššího ročníku, protože mají neomezený počet pokusů zkoušku složit. Věk studentů se většinou pohybuje od 19 do 24 let.

Do tohoto počtu nejsou započítáváni studenti, kteří studují češtinu jako volitelný jazyk. V kurzu pro začátečníky učil lektor 16 studentů. Do kurzu pro pokročilé docházelo 14 studentů (všechny studentky byly z rusistiky). Nevýhodou je to, že studium bohemistiky (stejně jako dalších oborů na filologické fakultě) je pouze jednooborové, což snižuje možnost uplatnění absolventů. Nabídka povinně volitelných či volitelných předmětů je velmi nízká. Jistě není bez zajímavosti, že v letním semestru se opět výuky ve 4. ročníku účastnila jedna studentka z Univerzity v Kyjevě, která tam studuje češtinu a srbštinu.

Nemilou kapitolou je nízká motivace studentů ke studiu českého jazyka, neboť na bohemistiku přicházejí téměř výhradně jen ti studenti, kteří původně tento obor studovat vůbec nechtěli, ale kvůli nízkému bodovému ohodnocení u přijímacích zkoušek nedosáhli na přijetí ke studiu vytouženého jazyka (oblíbené jsou „velké“ jazyky, jako jsou angličtina, ruština, španělština, němčina...), a proto jim je nabídnut jazyk „malý“, vč. češtiny. V posledních letech se ovšem najdou cca jeden až dva studenti v ročníku, pro které byla čeština první volbou.

Studenti mají k dispozici 6 zkuškových období (září, říjen, leden, únor, červen, červenec) a po studentských protestech na začátku akademického roku ještě většinou přibude sedmé (občas jsou povoleny jen dílčí zkoušky). V letošním akademickém roce zcela jistě proběhne dodatečné zkuškové období kvůli pandemii koronaviru. V každém zkuškovém období musí být pro všechny ročníky vypsán termín ze všech předmětů, tj. i ze současného českého jazyka (savremeni češki jezik), kterého se spolu se svou kolegyní, jež participuje na tomtéž předmětu, lektor účastní. Výsledná známka je aritmetickým průměrem jednotlivých disciplín, přičemž 10 znamená nejlepší výsledek, 6 nejhorší a 5 neprospěl.

Lektor podepisuje smlouvu na hodinově blíže nespécifikovaný pracovní týden. Oficiální pracovní úvazek byl v akademickém roce 2019/20 celkem 20 vyučovacích hodin týdně (2 x 90 minut v 1. – 4. ročníku + 2 x 90 minut ve volitelných kurzech).

Náplní výuky jsou zejména jazykově-konverzační cvičení. Lektor také spolupracuje s lektorkou domácí, která se ve výuce soustřeďuje na gramatiku (vyučuje předmět češtinový jazyk), a především s tzv. vyšší lektorkou, jejíž pracovní náplní jsou ve 3. a 4. ročníku překladač cvičení z češtiny do srbštiny a naopak, zatímco v 1. a 2. ročníku postupuje ve spolupráci s lektorem podle stejného učebního materiálu (předmět současné češtinový jazyk). Už od 1. ročníku je tento předmět veden výhradně v českém jazyce, a je tak vlastně jednou z mála možností, kde mohou studenti aktivně praktikovat český jazyk. Lektorské hodiny mají rozvíjet zejména komunikační dovednosti. Níže uvedené knihy slouží lektorovi jako textová opora k výuce, která je ovšem dále rozšířena či obohacena podle aktuálních potřeb studentů. Pozornost v těchto knihách je soustředěna zejména na produktivní dovednosti, tj. mluvení a psaní, protože právě s těmito disciplínami mají slovanští studenti největší problémy.

(Boccou Kestřánková, M. - Štěpánková, D. - Vodičková, K.: *Čeština pro cizince A1 a A2*; Nekovářová, A.: *Čeština pro život I a II*; Boccou Kestřánková, M. - Kopicová, K. - Šnidaufová, G.: *Čeština pro cizince B1*; Boccou Kestřánková, M. - Hlínová, K. - Pečený, P. - Štěpánková, D.: *Čeština pro cizince B2*; Hudousková, A., - Boccou Kestřánková, M. - Hajíčková, Z. - Starý Kořánová, I.: *Ústní a písemné vyjadřování pro pokročilé, čeština pro cizince*; Ribarova, Z. - Ribarova, S.: *Češka gramatika*; ve volitelném kurzu u pokročilých Nekovářová, A.: *Čeština pro život*.)

1. a 2. ročník jako základní učební materiál používají *Češtinu pro cizince A1 a A2* a posléze *Češtinu pro cizince B1*. Ve 3. ročníku je základem *Čeština pro cizince B2*, v ročníku 4. v ZS ještě *Čeština pro cizince B2*, v LS pak *Ústní a písemné vyjadřování pro pokročilé*. Začátečníci ve volitelném kurzu používají *Češtinu pro cizince A1 a A2*, pokročilí vybrané kapitoly z *Češtiny pro život 1*. Semináře jsou často oživeny i jazykovými hrami, písněmi, videoukážkami či prací s novinovými aj. články. Do výuky jsou podle ročního období zakomponovány i české realie a obecně kulturní informace. Pro komunikaci se studenty slouží kromě e-mailové korespondence i facebooková skupina.

Vybavení menších učeben, které se nacházejí v prostorách filologické fakulty, je zcela skromné, tedy tabule a bílá křída / černý fix. Většina učeben, v nichž lektor vyučuje, se nachází ve sklepních prostorech fakulty, jedna je dokonce bez oken. Problémem větších učeben je špatná akustika, kdy není studentům, příp. lektorovi, dobře rozumět. V bohemistické místnosti je sice k dispozici LCD televizor napojený na stolní počítač, ovšem chybí připojení k internetu. Počítač je k dispozici jen díky laskavému svolení slovakistů. Lektor se však do této učebny dostává jen na nízký počet svých hodin. Kvůli covidu-19 probíhala výuka od 16. března 2020 pouze on-line pomocí Skypu, e-mailů a Moodle. E-maily se bohužel staly nejčastější formou, protože studenti mnohdy neměli dostatečné technické vybavení. Zkoušky po LS musely ovšem probíhat výhradně prezenčně. Došlo k rušení mnoha akcí, např. přednášek kolegů z Brna, návštěvy českého velvyslanectví apod.

Lektor sdílí kabinet nejen se všemi kolegy bohemisty, ale i s pedagogy slovakistiky (dohromady cca 12 pedagogů). Kabinet je vybaven třemi počítači s přístupem na internet, tiskárnami a skenerem. Psací stůl lektor sdílí s dalším kolegou, na stole má k dispozici počítač, rovněž zapůjčený od slovenské lektorky.

Součástí katedry je i zvlášť vyčleněná bohemistická knihovna, která je součástí slavistické bibliotéky (přibližně 5000 knih). K dispozici je i sbírka DVD s českými filmy (cca 270 filmů).

Lektor se podílí na organizaci překladatelských soutěží a studentských výměn a stipendií. Spolupracuje s českou menšinou (zejména s lidmi z České besedy Bělehrad, kde mj. probíhá pravidelná konverzace v češtině i kurzy češtiny). Bohužel konverzační hodiny jsou vedeny odpoledne, kdy je lektor vázán povinnostmi na fakultě. Ale pasivně i aktivně se se studenty účastní jiných přednáškových cyklů. Při České besedě Bělehrad už druhým rokem funguje divadelní spolek, v němž hrají i naši studenti.

Lektor v listopadu organizuje tradiční „pasování“ studentů do 1. ročníku, má na starosti bohemistickou nástěnku a pomoc s organizací přednášek českých autorů či pedagogů.

V Kulturním centru Grad se pravidelně každých 14 dní snaží účastnit konverzací u českého stolu při tzv. language café, kam může přijít kdokoli, kdo se zajímá o český jazyk, což je prospěšné i pro naše studenty. V prosinci jsme si se studenty užili vánoční večírek, jehož součástí byla divadelní hra *Dívčí válka*, tradiční tombola, české pochutiny, rozlučka s lektorem apod.

Katedra bohemistiky volně spolupracuje s krajskou komunitou v srbské části Banátu a intenzivněji s českým zastupitelským úřadem v Bělehradě. Zastupitelský úřad přijímá studenty v prostorách velvyslanectví a je spolupořadatelem každoroční překladatelské soutěže; pořádá četná setkání, koncerty, výstavy, filmové projekce, návštěvy českých delegací či přednášky českých autorů, kterých se účastní taktéž studenti bohemistiky. Tradičně vynikající je spolupráce s LŠSS Masarykovy univerzity v Brně. Úzká spolupráce probíhá s katedrou literární kultury a slavistiky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice (semestrální pobyty našich studentů přes program Erasmus+, měsíční výměnné pobyty, vzájemná výměna pedagogů). Bohužel kvůli pandemii k příslibeným výměnám v letním semestru nedošlo. V letním semestru mělo odjet na měsíční pobyt do Pardubic 5 studentů bohemistiky. Naši studenti také každoročně úspěšně reprezentují bělehradskou bohemistiku při svých semestrálních pobytech v Brně či Praze. Na Ústavu bohemistických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy 3 studenti, v kabinetu českého jazyka pro cizince Masarykovy univerzity rovněž 3 studenti. Na podzim na naši katedru se svými přednáškami z oblasti lexikologie zavítala PhDr. Milena Nosková, Ph.D., z katedry slovanských jazyků a literatur Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V České besedě Bělehrad probíhají mj. přednášky pedagogů nebo studentů zdejšího bohemistického pracoviště.

Lektor podepisuje pracovní smlouvu na dobu určitou. Z pravidelného 14denního platu odvádí daň, zároveň je mu hrazeno zdravotní a sociální pojištění. 1x měsíčně dostává rovněž příspěvek na městskou hromadnou dopravu (fakulta dobíjí tramvajenku na dálku). Může bezplatně využívat studentskou menzu. Také ubytování v samostatném dvoulůžkovém pokoji s vlastním sociálním zařízením ve zvláštním bloku studentské koleje je bezplatné. Vybavení pokoje: minibar místo ledničky, jednoploténkový indukční vaříč. V případě návštěvy (včetně rodinných příslušníků) je nutno uhradit taxu 559 dinárů/osobu/noc. V době pandemie jsou jakékoli návštěvy na koleji zakázány. Teplá voda je k dispozici nepravidelně (především v dopoledních a večerních hodinách).

Doručování balíků (knih) na jméno lektora je blokováno místním celním úřadem. Osvědčilo se posílání knih na zastupitelský úřad, kde si zásilku lektor převezme.